

מסכת יומא פרק ד

(לט,א) משנה: טרף בקלפי והעלה שני גורלות, אחד כתוב עליו "לשם" ואחד כתוב עליו "לעזאזל". הסגן בימינו וראש בית אב משמאלו. אם של שם עלה בימינו, הסגן אומר לו: "אישי כהן גדול! הגבה ימינד!" ואם של שם עלה בשמאלו, ראש בית אב אומר לו: "אישי כהן גדול! הגבה שמאלך!" נתנן על שני השעירים, ואומר: "לה' חטאת". **רבי ישמעאל** אומר: לא היה צריך לומר "חטאת", אלא "לה'", והן עונין אחריו: "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד"

גמרא: גלמה לי טרף בקלפי? ככי היכי דלא ניכוין ולישקול!

אמר **רבא:** קלפי של עץ היתה, ושל חול היתה, ואינה מחזקת אלא שתי ידיים {מתקיף לה **רבינא:** בשלמא אינה מחזקת אלא שתי ידיים, כי היכי דלא ליכוין ולישקול - אלא של חול?! נקדשה?! אם כן, הוה לה כלי שרת של עץ, וכלי שרת דעץ לא עבדינן! {ונעבדה דכסף, ונעבדה דזהב?! אהתורה חסה על ממונן של ישראל!

מתניתין דלא כי האי תנא דתניא: **רבי יהודה** אומר משום **רבי אליעזר:** הסגן וכהן גדול מכניסין ידן בקלפי. אם בימינו של כהן גדול עולה, הסגן אומר לו: "אישי כהן גדול! הגבה ימינד!" ואם בימינו של סגן עולה, ראש בית אב אומר לו לכהן גדול: "דבר מילך!" {ונימא ליה סגן?! <כיון דלא סליק בידיה, חלשא דעתיה! > במאי קא מיפלגי? אמר סבר: ימינא דסגן עדיף משמאליה דכהן גדול, ומר סבר: כי הדדי נינהו > ומאן האי תנא דפליג עליה דרבי יהודה? ארבי חנינא סגן הכהנים הוא! דתניא: **רבי חנינא סגן הכהנים** אומר: למה סגן מימינו? שאם אירע בו פסול בכהן גדול, נכנס סגן ומשמש תחתיו!

תנו רבנן: ארבעים שנה שמש שמעון הצדיק, היה גורל עולה בימין - מכאן ואילך, פעמים עולה בימין פעמים עולה בשמאל; והיה לשון של זהורית מלבין - מכאן ואילך, פעמים מלבין פעמים אינו מלבין; והיה נר מערבי דולק - מכאן ואילך, פעמים דולק פעמים כבה; והיה אש של מערכה מתגבר, ולא היו כהנים צריכין להביא עצים למערכה חוץ משני גזירי עצים, כדי לקיים מצות עצים - מכאן ואילך, פעמים מתגבר פעמים אין מתגבר; ולא היו כהנים נמנעין מלהביא עצים למערכה כל היום כולו; ונשתלחה ברכה בעומר ובשתי הלחם ובלחם הפנים, וכל כהן שמגיעו כזית, יש אוכלו ושבע ויש אוכלו ומותיר - מכאן ואילך, נשתלחה מאירה

בעומר ובשתי הלחם ובלחם הפנים, וכל כהן מגיעו כפול - הצנועין מושכין את ידיהן והגרגרנין נוטלין ואוכלין. ומעשה באחד שנטל חלקו וחלק חבירו, והיו קורין אותו "בן (לט,ב) חמצן" עד יום מותו. אמר **רבה בר רב שילא**: מאי קרא? (תהלים עא) "אלהי פלטי מיד רשע מכף מעול וחומץ"! **רבא** אמר: מהכא: (ישעיהו א) "למדו היטב דרשו משפט אשרו חמוץ" - אשרו חמוץ, ואל תאשרו חומץ!

תנו רבנן: אותה שנה שמת בה שמעון הצדיק, אמר להם: בשנה זו הוא מת. אמרו לו: מניין אתה יודע? אמר להם: בכל יום הכפורים היה מזדמן לי זקן אחד לבוש לבנים ועטוף לבנים. נכנס עמי ויצא עמי. והיום, נזדמן לי זקן אחד לבוש שחורים ועטוף שחורים. נכנס עמי ולא יצא עמי. אחר הרגל, חלה שבעה ימים ומת. ונמנעו אחיו הכהנים מלברך בשם

תנו רבנן: ארבעים שנה קודם חורבן הבית, לא היה גורל עולה בימין, ולא היה לשון של זהורית מלבין, ולא היה נר מערבי דולק, והיו דלתות ההיכל נפתחות מאליהן, עד שגער בהן רבן יוחנן בן זכאי. אמר לו: "היכל היכל! מפני מה אתה מבעית עצמך?! יודע אני בך שסופך עתיד ליחרב, וכבר נתנבא עליך זכריה בן עדוא (זכריה יא) "פתח לבנון דלתיך ותאכל אש בארזיך"

אמר **רבי יצחק בן טבלאי**: למה נקרא שמו "לבנון"? שמלבין עונותיהן של ישראל. אמר **רב זוטרא בר טוביה**: למה נקרא שמו "יער", דכתיב (מלכים א י) "בית יער הלבנון"? לומר לך: מה יער מלבלב, אף בית המקדש מלבלב! דאמר **רב הושעיא**: בשעה שבנה שלמה בית המקדש, נטע בו כל מיני מגדים של זהב, והיו מוציאים פירות בזמניהן. וכיון שהרוח מנשבת בהן, היו נושרין פירותיהן, שנאמר: (תהלים עב) "ירעש כלבנון פריו" ומהן היתה פרנסה לכהונה. וכיון שנכנסו גוים להיכל, יבשו, שנאמר: (נחום א) "ופרח לבנון אומלל". ועתיד הקב"ה להחזירה לנו, שנאמר: (ישעיהו לה) "פרוח תפרח ותגל אף גילת ורנן כבוד הלבנון נתן לה"

נתנן על שני השעירים ואומר: "לה' חטאת" -- תנו רבנן: עשר פעמים מזכיר כהן גדול את השם בו ביום - שלשה בוידוי ראשון, ושלשה בוידוי שני, ושלשה בשעיר המשתלח, ואחד בגורלות. וכבר אמר השם ונשמע קולו ביריחו. אמר **רבה בר חנה**: מירושלים ליריחו עשרה פרסאות. וציר דלתות ההיכל נשמע בשמונה תחומי שבת. עזים שביריחו היו מתעטשות מריח הקטורת. נשים שביריחו

אינן צריכות להתבשם מריח קטורת. כלה שבירושלים אינה צריכה להתקשט מריח קטורת. אמר **רבי יוסי בן דולגאי**¹: עזים היו לאבא בהרי מכמר², והיו מתעטשות מריח הקטורת. אמר **רבי חייא בר אבין** אמר **רבי יהושע בן קרחה**: סח לי זקן אחד: פעם אחת הלכתי לשילה, והרחתי ריח קטורת מבין כותליה

אמר **רבי ינאי**: עליית גורל מתוך קלפי מעכבת - הנחה אינה מעכבת. ו**רבי יוחנן** אמר: אף עלייה אינה מעכבת

אליבא **דרבי יהודה**, דאמר דברים הנעשין בבגדי לבן מבחוץ לא מעכבא, כולי עלמא לא פליגי דלא מעכבא - כי פליגי אליבא **דר' נחמיה**. מאן דאמר מעכבא, כר' נחמיה - ומאן דאמר לא מעכבא, הני מילי עבודה - הגרלה לאו עבודה היא

איכא דאמרי: אליבא **דרבי נחמיה**, דאמר מעכבא, כולי עלמא לא פליגי דמעכבא. כי פליגי אליבא **דר' יהודה**. מאן דאמר לא מעכבא, כרבי יהודה. ומאן דאמר מעכבא - שאני הכא, דתנא ביה קרא "אשר עלה" "אשר עלה" תרי זימני

{מיתבי: מצוה להגריל, ואם לא הגריל, כשר - בשלמא להך לישנא דאמרת אליבא **דרבי יהודה** כולי עלמא לא פליגי דלא מעכבא, הא מני? רבי יהודה היא! (**מ,א**) אלא להך לישנא דאמרת פליגי - בשלמא למאן דאמר לא מעכבא, הא מני? ר' יהודה היא! אלא למאן דאמר מעכבא, הא מני?! |<תני: מצוה להניח

{תא שמע: מצוה להגריל ולהתודות. לא הגריל ולא התודה, כשר ~וכי תימא: הכי נמי להניח - אימא סיפא: **רבי שמעון** אומר: לא הגריל, כשר; לא התודה, פסול?! - מאי "לא הגריל"? אילימא: לא הניח, מכלל **דרבי שמעון** סבר הגרלה מעכבא - והתניא: מת אחד מהן, מביא חבירו שלא בהגרלה, **דברי רבי שמעון**?! כר' שמעון לא ידע מאי קאמרי רבנן, והכי קאמר להו: אי "הגרלה" הגרלה ממש קא אמריתו, פליגנא עלייכו בחדא - אי "הגרלה" דקאמריתו היינו הנחה, פליגנא עלייכו בתרתי!

{תא שמע: פר מעכב את השעיר, ושעיר אין מעכב את הפר במתנות שבפנים - בשלמא פר מעכב את השעיר, דאי אקדמיה לשעיר מקמי פר, לא עבד ולא כלום - אלא שעיר אין מעכב את הפר, מאי ניהו? ^ אילימא דאי אקדים מתנות דפר בהיכל מקמי מתנות דשעיר בפנים, "חוקה" כתיב בהו! - אלא לאו דאקדים

1 יש גורסים: "אליעזר בן דגלאי"
2 יש גורסים: "מכוור"

מתנות דפר בפנים מקמי הגרלה? ומדסדרא לא מעכבא, עיקרא הגרלה נמי לא מעכבא?! כלא! דאקדים מתנות דפר במזבח מקמי מתנות דשעיר בהיכל, ורבי יהודה היא, דאמר דברים הנעשין בבגדי לבן בחוץ לא מעכבי! {והא "במתנות שבפנים" קתני?! | אלא הא מני? רבי שמעון היא, דאמר הגרלה לא מעכבא! <<ואיבעית, אימא: לעולם רבי יהודה היא, ונהי דבסדרא לא מעכבא, הגרלה מיהא מעכבא!

ואזדו לטעמייהו, דתניא: (מ,ב) (ויקרא טז) "יעמד חי לפני ה' לכפר עליו" - עד מתי יהיה זקוק לעמוד חי? עד שעת מתן דמו של חבירו, דברי רבי יהודה. רבי שמעון אומר: עד שעת וידוי דברים ~ במאי קא מיפלגי? כדתניא: "לכפר" - בכפרת דמים הכתוב מדבר! וכן הוא אומר: (ויקרא טז) "וכלה מכפר את הקדש" - מה להלן, בכפרת דמים, אף כאן, בכפרת דמים, דברי רבי יהודה. ר' שמעון אומר: "לכפר עליו" - בכפרת דברים הכתוב מדבר

{תא שמע: שאלו תלמידיו את רבי עקיבא: עלה בשמאל, מהו שיחזור לימין? אמר להן: אל תתנו מקום למינין³ לרדות! ~ טעמא ד"אל תתנו מקום למינין לרדות" - הא לאו הכי, מהדרין ליה! - והא אמרת הגרלה מעכבא! וכיון דקבעתיה שמאל, היכי מהדרין ליה?! אמר רבא: הכי קאמרי: עלה הגורל בשמאל, מהו שיחזירו לו ולשעירו לימין? אמר להם: אל תתנו מקום למינין לרדות!

{תא שמע: אילו נאמר "את השעיר אשר עליו", הייתי אומר: יניחנו עליו - תלמוד לומר: "עלה" - כיון שעלה, שוב אינו צריך ~ למאי? אילימא למצוה, מכלל דהנחה מצוה נמי לא! אלא לאו לעכב, ושמע מינה: הגרלה מעכבא - הנחה לא מעכבא?! אמר רבא: הכי קאמר: אילו נאמר "אשר עליו", הייתי אומר: יניחנו עליו עד שעת שחיטה - תלמוד לומר: "אשר עלה" - כיון שעלה, שוב אינו צריך

אתא שמע: (ויקרא טז) "ועשהו חטאת" - הגורל עושהו חטאת, ואין השם עושהו חטאת. שיכול: והלא דין הוא: ומה במקום שלא קידש הגורל, קידש השם - מקום שקידש הגורל, אינו דין שיקדש השם! - תלמוד לומר: "ועשהו חטאת" - הגורל עושה חטאת, ואין השם עושה חטאת! (מא,א) ~ סתם סיפרא מני? רבי יהודה! וקא תני: הגורל עושה חטאת, ואין השם עושה חטאת - אלמא הגרלה מעכבא! - תיובתא דמאן דאמר הגרלה לא מעכבא! - תיובתא!

3 כן בכ"י, ויש גורסים: "לצדוקים", וכן להלן

אמר **רב חסדא**: אין הקינין מתפרשות אלא או בלקיחת בעלים או בעשיית כהן. אמר **רב שימי בר אשי**: מאי טעמא דרב חסדא? דכתיב: (ויקרא יב) "ולקחה" (ויקרא טו) "ועשה" - או בלקיחה או בעשייה!

{מיתבי: "ועשהו חטאת" - הגורל עושה חטאת, ואין השם עושה חטאת! ~שיכול: והלא דין הוא: ומה במקום שלא קידש הגורל, קידש השם - מקום שקידש הגורל, אינו דין שיקדש השם?! - תלמוד לומר: "ועשהו חטאת" - הגורל עושה חטאת, ואין השם עושה חטאת! ~והא הכא, דלאו שעת לקיחה ולא שעת עשייה היא, וקתני דקבע?! <אמר **רבא**: הכי קאמר: מה במקום שלא קידש הגורל, ואפילו בשעת לקיחה ואפילו בשעת עשייה, קידש השם בשעת לקיחה ובשעת עשייה - מקום שקידש הגורל שלא בשעת לקיחה ושלא בשעת עשייה, אינו דין שיקדש השם בשעת לקיחה ובשעת עשייה?! תלמוד לומר: "ועשהו חטאת" - הגורל עושה חטאת, ואין השם עושה חטאת!

{תא שמע: מטמא מקדש עני, והפריש מעות לקינו, והעשיר. ואחר כך אמר: אלו לחטאתו ואלו לעולתו - מוסיף ומביא חובתו מדמי חטאתו, ואין מוסיף ומביא חובתו מדמי עולתו - והא הכא, דלאו שעת לקיחה ולא שעת עשייה היא, וקתני דקבע?! <אמר **רב ששת**: ותסברא: והאמר ר' אלעזר אמר ר' הושעיא: מטמא מקדש עשיר, והביא קרבן עני, לא יצא. וכיון דלא יצא, היכי קבע?! - אלא מאי אית לך למימר? שכבר אמר מעניותו! - הכי נמי, שכבר אמר משעת הפרשה!

{ולר' חגא אמר ר' יאשיה', דאמר יצא, (מא,ב) מאי איכא למימר?! <לא תימא "ואחר כך אמר", אלא אימא: "ואחר כך לקח ואמר"! {לקח?! "מוסיף ומביא חובתו" מאי ניהו?! <דפריק ליה! {והא אין פדיון לעוף?! |<אמר **רב פפא**: כגון שלקח פרידה אחת - אי עולה זבן, מוסיף ומביא חובתו מדמי חטאתו, והאי עולה אזלא לנדבה - אי חטאת זבן, אין מוסיף ומביא חובתו מדמי עולתו, והאי חטאת אזלא למיתה!

גופא: אמר ר' אלעזר אמר ר' הושעיא: מטמא מקדש עשיר, והביא קרבן עני, לא יצא. ורבי חגא אמר ר' הושעיא: יצא - {מיתבי: מצורע עני שהביא קרבן עשיר, יצא - עשיר שהביא קרבן עני, לא יצא?! <שאני התם, דכתיב: (ויקרא יד) "זאת"! {אי הכי, רישא נמי?! <הא רבי רחמנא "תורת" ~והתניא: "תורת" - לרבות מצורע עני שהביא קרבן עשיר, יכול אפילו עשיר שהביא קרבן עני? -

תלמוד לומר: "זאת"! {ונילף מינה?!} <מיעט רחמנא "ואם דל הוא!"

משנה: קשר לשון של זהורית בראש שעיר המשתלח, והעמידו כנגד בית שילוחו. ולנשחט, כנגד בית שחיטתו. בא לו אצל פרו שניה, וסומך שתי ידיו עליו ומתודה. וכך היה אומר: "אנא השם! עויתי פשעתי חטאתי לפניך, אני וביתי ובני אהרן עם קדושך! אנא השם! כפר נא, לעונות, ולפשעים, ולחטאים, שעויתי ושפשעתי ושחטאתי לפניך, אני וביתי ובני אהרן עם קדושך, ככתוב בתורת משה עבדך: (ויקרא טז) "כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו" והן עונין אחריו: "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד"

גמרא: {איבעיא להו: ולנשחט - אקשירה קאי או אהעמדה קאי?} אתא שמע, דתני **רב יוסף:** קשר לשון של זהורית בראש שעיר המשתלח, והעמידו כנגד בית שילוחו. ולנשחט כנגד בית שחיטתו. שלא יתערב זה בזה, ולא יתערב באחרים - אי אמרת בשלמא, אקשירה קאי, שפיר - אלא אי אמרת אהעמדה קאי, נהי דבחבריה לא מיערב, דהאי קטיר ביה והאי לא קטיר ביה - באחריני מיהת מיערב! - אלא לאו שמע מינה: אקשירה קאי! - שמע מינה!

{אמר **ר' יצחק:** שתי לשונות שמעתי, אחת של פרה ואחת של שעיר המשתלח. אחת צריכה שיעור ואחת אינה צריכה שיעור. ולא ידענא הי מינייהו} אמר **רב יוסף:** ניחזי אנן: של שעיר המשתלח, דבעי חלוקה, בעי שיעור. ושל פרה, דלא בעי חלוקה, לא בעי שיעור! {מתקיף לה **רמי בר חמא:** דפרה נמי בעי כובד!} <אמר ליה **רבא:** כובד תנאי היא!

{ודפרה לא בעי חלוקה?!} איתיביה **אביי:** כיצד הוא עושה? כורכן בשירי לשון?! <אימא: בזנב לשון!

אמר **ר' חנין** אמר **רב:** עץ ארז ושני תולעת שקלטתן שלהבת, כשרה {מיתיבי: נתהבהב הלשון, מביא לשון אחר ומקדש?!} <אמר **אביי:** לא קשיא - כאן בקולחת, כאן בנכפפת!

רבא אומר: כובד תנאי היא, דתניא: למה כורכן? כדי שיהיו כולן באגודה אחת, דברי **רבי**. **רבי אלעזר בר' שמעון** אומר: כדי שיהא בהן כובד, ויפלו לתוך שריפת הפרה

כי אתא **רב דימי** אמר **ר' יוחנן:** שלש לשונות שמעתי: אחת של

מחברת יומא - ד

פרה, ואחת של שעיר המשתלח, ואחת של מצורע. אחת משקל עשרה זוז, ואחת משקל שני סלעים, ואחת משקל שקל - ואין לי לפרש. כי אתא **רבין**, פירשה משמיה **דרבי יונתן: (מב,א)** של פרה משקל עשרה זוז, ושל שעיר המשתלח משקל שני סלעים, ושל מצורע משקל שקל. אמר **ר' יוחנן**: פליגי בה **ר' שמעון בן חלפתא** ורבנן בפרה - חד אמר משקל עשרה, וחד אמר משקל שקל. וסימניך: אחד המרבה ואחד הממעיט

אמר ליה **ר' ירמיה מדיפתי לרבינא**: לא בפרה פליגי, אלא בשעיר המשתלח פליגי. וההוא יומא, נח נפשיה דרביא בר קיסי, ואנחו בה סימנא: רביא בר קיסי מכפר כשעיר המשתלח

אמר **ר' יצחק**: שתי שחיטות שמעתך, אחת של פרה ואחת של פרו. אחת כשרה בזר, ואחת פסולה בזר. ולא ידענא הי מינייהו

איתמר: שחיטת פרה ופרו - **רב ושמואל**, חד אמר: פרה פסולה, פרו כשרה, וחד אמר: פרו פסולה, פרה כשרה

תסתיים דרב הוא דאמר פרה פסולה, דאמר **ר' זירא**: שחיטת פרה בזר פסולה. ואמר **רב** עלה: "אלעזר" ו"חוקה" שנינו בה

{ורב, מאי שנא פרה דכתיב "אלעזר" ו"חוקה" - פרו נמי, הא כתיב "אהרן" ו"חוקה"?! אשחיטה לאו עבודה היא! {אי הכי, פרה נמי!?! אשאני פרה, דקדשי בדק הבית היא! {ולאו כל דכן הוא!?!
אמר **רב שישא בריה דרב אידי**: מידי דהוה אמראות נגעים, דלאו עבודה היא, ובעיא כהונה!

{ולשמואל, דאמר פרו פסולה, מאי שנא פרו, דכתיב "אהרן" ו"חוקה" - פרה נמי, הא כתיב "אלעזר" ו"חוקה"?! אשאני התם, דכתיב: (במדבר יט) "ושחט אותה לפניו" - שיהא זר שוחט ואלעזר רואה! %ורב: שלא יסיח דעתו ממנה! {ושמואל, שלא יסיח דעתו מנא ליה? אפקא ליה (במדבר יט) מ"ושרף את הפרה לעיניו"! %ורב: חד בשחיטה וחד בשריפה - וצריכא, דאי כתב רחמנא בשחיטה, משום דתחילת עבודה היא - אבל שריפה, אימא לא - צריכא! ואי כתב רחמנא בשריפה, משום דהשתא הוא דמתכשרא פרה - אבל שחיטה, אימא לא - צריכא! למעוטי מאי? אילימא למעוטי אסיפת אפרה ומילוי מים לקידוש, **(מב,ב)** (במדבר יט) "למשמרת למי נדה" כתיב - אלא למעוטי השלכת עץ ארז ואזוב ושני תולעת, דלאו גופה דפרה נינהו!

ואלעזר רואה

"ולקח אלעזר הכהן מדמה באצבעו" - לשמואל, לאהדוריה
לאלעזר; לרב, הוי מיעוט אחר מיעוט, ואין מיעוט אחר מיעוט
אלא לרבות, דאפילו כהן הדיוט

"ולקח הכהן עץ ארז ואזוב ושני תולעת" - לשמואל, דאפילו בכהן
הדיוט; לרב, אצטריך - סלקא דעתך אמינא: כיון דלאו גופה
דפרה נינהו, לא ליבעי כהן - קא משמע לן
"וכבס בגדיו הכהן" - בכיהונו

"וטמא הכהן עד הערב" - כהן בכיהונו לדורות {הניחא למאן
דאמר לדורות בכהן הדיוט, שפיר - אלא למאן דאמר לדורות
בכהן גדול - השתא כהן גדול בעינן - בכיהונו מיבעיא?! <אין!
מילתא דאתיא בקל וחומר, טרח וכתב לה קרא!

"ואסף איש טהור את אפר הפרה והניח" - "איש", להכשיר את
הזר; "טהור", להכשיר את האשה; "והניח" - מי שיש בו דעת
להניח - יצאו חרש שוטה וקטן, שאין בהן דעת להניח

תנן התם: הכל כשרין לקדש, חוץ מחרש שוטה וקטן. ר' יהודה
מכשיר בקטן, ופוסל באשה ובאנדרוגינוס

מאי טעמא דרבנן? <דכתיב: (במדבר יט) "ולקחו לטמא מעפר
שריפת החטאת" - הנך דפסלי לך באסיפה, פסלי לך בקידוש,
והנך דאכשרי לך באסיפה, אכשרי לך בקידוש %ורבי יהודה: אם
כן, לימא קרא "ולקח" - מאי "ולקחו"? דאפילו קטן, דפסלי לך
התם, הכא כשר! &אשה, מנא ליה? <"ונתן" - ולא "ונתנה!"
%ורבנן: אי כתב רחמנא "ולקח" "ונתן", הוה אמינא: עד דשקיל
חד ויהיב חד - כתב רחמנא "ולקחו"; ואי כתב רחמנא "ולקחו",
"ונתנו", הוה אמינא: עד דשקלי תרי ויהיב תרי - כתב רחמנא
"ולקחו" "ונתן", דאפילו שקלי תרי ויהיב חד!

"ולקח אזוב וטבל במים איש טהור" - לרבנן: "איש" - ולא אשה;
"טהור" - להכשיר את הקטן. ולר' יהודה: "איש" - ולא קטן;
"טהור" - להכשיר את האשה {מיתבי: הכל כשרין להזות, חוץ
מטומטום, ואנדרוגינוס, ואשה. וקטן שיש⁵ בו דעת, אשה מסייעת
ומזה - (מגב) ולא פליג רבי יהודה?! <אמר אביי: כיון דאמר מר:
משמע מוציא מיד משמע, ומשמע ממילא, פליג!

"והזה הטהור על הטמא" - "טהור" - מכלל שהוא טמא! לימד על
טבול יום, שכשר בפרה

אמר ר' אסי: כי הוו בה ר' יוחנן וריש לקיש בפרה, לא מסקי מינה אלא כמאי דמסיק תעלא מבי כרבא! אלא אמרי: משמע מוציא מיד משמע, ומשמע ממילא

תני תנא קמיה דר' יוחנן: כל השחיטות כשרות בזר, חוץ משל פרה. אמר ליה ר' יוחנן: פוק תני לברא! לא מצינו שחיטה בזר פסולה! ור' יוחנן, לא מיבעיא לתנא דלא ציית, אלא אפילו לרביה לא ציית! דאמר ר' יוחנן משום ר' שמעון בן יהוצדק: שחיטת פרה בזר פסולה, ואני אומר: כשירה - לא מצינו שחיטה שפסולה בזר!

בא לו אצל פרו שניה, וסומך שתי ידיו עליו ומתודה. וכך היה אומר: "אנא השם! עויתי פשעתי חטאתי לפניך, אני וביתי ובני אהרן עם קדושך!" -- ומאי שנא בידוי ראשון, דלא אמר "ובני אהרן עם קדושך", ומאי שנא בידוי שני, דאמר "ובני אהרן עם קדושך"? אתנא דבי ר' ישמעאל: כך היא מדת הדין נותנת: מוטב יבא זכאי ויכפר על החייב, ואל יבא חייב ויכפר על החייב!

משנה: שחטו, וקבל במזרק את דמו, ונותנו למי שהוא ממרס בו על הרובד הרביעי שבהיכל, כדי שלא יקרוש. נטל מחתה, ועלה לראש המזבח, ופנה גחלים אילך ואילך, וחותרה מן המעוכלות הפנימיות, וירד והניחה על הרובד הרביעי שבעזרה. בכל יום היה חותרה בשל כסף ומערה בתוך של זהב - והיום חותרה בשל זהב, ובה היה מכניס; בכל יום חותרה בשל ארבעת קבין, ומערה לתוך שלשת קבין - והיום חותרה בשלשת קבין, ובה היה מכניס. ר' יוסי אומר: בכל יום חותרה בשל סאה, ומערה בתוך שלשת קבין - והיום חותרה בשלשת קבין, ובה היה מכניס; בכל יום היתה כבדה, והיום קלה; בכל יום היתה ידה קצרה, והיום ארוכה; בכל יום היתה זהבה ירוק, והיום אדום, דברי רבי מנחם; בכל יום מקריב פרס בשחרית ופרס בין הערבבים, והיום מוסיף מלא חפניו; בכל יום היתה דקה, והיום דקה מן הדקה; בכל יום כהנים עולין במזרחו של כבש ויורדין במערבו, והיום כהן גדול עולה באמצע ויורד באמצע. ר' יהודה אומר: לעולם כהן גדול עולה באמצע ויורד באמצע; בכל יום כהן גדול מקדש ידיו ורגליו מן הכיור, והיום מן הקיתון של זהב. ר' יהודה אומר: לעולם כהן גדול מקדש ידיו ורגליו מן הקיתון של זהב; בכל יום היו שם ארבע מערכות, והיום חמש, דברי רבי מאיר. רבי יוסי אומר: בכל יום שלש, והיום ארבע. רבי יהודה אומר: בכל יום שתים, והיום שלש

גמרא: ונותנו למי שהוא ממרס בו על הרובד הרביעי שבהיכל⁶
-- {והכתיב: (ויקרא טז) "וכל אדם לא יהיה באהל מועד"!} אמר
רב יהודה: תני "של היכל!"

תנו רבנן: "וכל אדם לא יהיה באהל מועד" - (מד,א) יכול אפילו
בעזרה? תלמוד לומר: "באהל מועד"! אין לי אלא באהל מועד
שבמדבר - שילה ובית עולמים מנין? תלמוד לומר: "בקודש"! אין
לי אלא בשעת הקטרה - בשעת מתן דמים מנין? תלמוד לומר:
"בבואו לכפר"! אין לי אלא בכניסתו - ביציאתו מנין? תלמוד
לומר: "עד צאתו"!

"וכפר בעדו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל" - כפרתו קודמת
לכפרת ביתו; כפרת ביתו קודמת לכפרת אחיו הכהנים; וכפרת
אחיו הכהנים קודמת לכפרת כל קהל ישראל

אמר מר: אין לי אלא בשעת הקטרה - מאי משמע? אמר **רבא**,
וכן אמר **ר' יצחק בר אבדימי**, וכן אמר **ר' אלעזר**: אמר קרא:
"וכפר בעדו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל" - איזהו כפרה
ששנה לו ולביתו ולאחיו הכהנים ולכל קהל ישראל? הוי אומר: זה
הקטרת הקטורת! {וקטורת מכפרת?!} אין! דהא תני **ר' חנניא**:
למדנו לקטורת שמכפרת, שנאמר: (במדבר יז) "ויתן את הקטורת
ויכפר על העם"! ותנא **דבי ר' ישמעאל**: על מה קטורת מכפרת?
על לשון הרע - יבא דבר שבחשאי, ויכפר על מעשה חשאי

תנן התם: פורשין מבין האולם ולמזבח בשעת הקטרה

אמר **ר' אלעזר**: לא שנו אלא בשעת הקטרה דהיכל - אבל בשעת
הקטרה דלפני לפנים, מהיכל פרשי, מבין האולם ולמזבח לא פרשי
{מתלב רב אדא בר אהבה, ואמרי לה כדי: **ר' יוסי** אומר: כשם
שפורשין מבין האולם ולמזבח בשעת הקטרה, כך פורשין בשעת
מתן פר כהן משיח, ופר העלם דבר של ציבור, ושעירי עבודה זרה
- הא, מה מעלה יש בין ההיכל לבין האולם ולמזבח? אלא
שבהיכל פורשין בין בשעת הקטרה ובין שלא בשעת הקטרה,
ומבין האולם ולמזבח אין פורשין אלא בשעת הקטרה! ~ בשעת
הקטרה, מיהא, פרשי! מאי? לאו בשעת הקטרה דלפני לפנים?!
לא! בשעת הקטרה דהיכל!

{אי הכי, "הא מה מעלה", ותו לא?! - הא איכא הא מעלה, דאילו
מהיכל פרשי בין בשעת הקטרה דידיה בין בשעת הקטרה דלפני
לפנים, ואילו מבין האולם ולמזבח לא פרשי אלא בשעת הקטרה
דהיכל! - הא קתני: אלא שבהיכל פורשין בין בשעת הקטרה ובין

6 על פסקה זו קאי קושית הגמרא, אבל בגרסה שלפננו לא מובאה

שלא בשעת הקטרה, ומבין האולם ולמזבח אין פורשין (מד,ב) אלא בשעת הקטרה ~והא איכא הא מעלה, דאילו מהיכל פרשי בין בקדושה דידיה בין בקדושה דלפני ולפנים, ואילו מבין האולם ולמזבח לא פרשי אלא בקדושה דהיכל?! אמר **רבא**: שם פרישה אחת היא!

אמר מר: כך פורשין בשעת מתן פר כהן משיח, ופר העלם דבר של צבור, ושעירי עבודה זרה -- גמנא לן? אמר **ר' פדת**: אתיא "כפרה" "כפרה" מיום הכפורים!

אמר **רב אחא בר אהבה**: שמע מינה: מעלות דאורייתא, והכי גמירי להו! - דאי סלקא דעתך דרבנן, מאי שנא בין האולם ולמזבח? דילמא מיקרו ועיילי! - מכולה עזרה נמי נפרשו, דילמא מיקרו ועיילי?! <בין האולם ולמזבח, כיון דלא מפסיק מידי, לא מינכרא מילתא - עזרה, כיון דאיכא מזבח החיצון דמפסיק, מינכרא מילתא!

אמר **רבא**: שמע מינה: קדושת אולם והיכל חדא מילתא היא. דאי סלקא דעתך שתי קדושות נינהו, אולם גופיה גזירה, וניקום ונגזור גזירה לגזירה?! <לא! אולם ובין האולם ולמזבח חדא קדושה היא - היכל ואולם, שתי קדושות!

בכל יום היה חותה בשל כסף ומערה בתוך של זהב -- גמאי טעמא? <התורה חסה על ממונן של ישראל!

והיום חותה בשל זהב ובה היה מכניס -- גמאי טעמא? <משום חולשא דכהן גדול!

בכל יום חותה בשל ארבעת קבין, ומערה לתוך שלשת קבין, והיום חותה בשלשת קבין, ובה היה מכניס. **ר' יוסי** אומר: בכל יום חותה בשל סאה, ומערה בתוך שלשת קבין, והיום חותה בשלשת קבין, ובה היה מכניס -- תנא: נתפזרו לו קב גחלים, מכבדן לאמה. תני חדא: קב, ותניא אידך: קביים {בשלמא הך דתני קב, רבנן - אלא הך דתני קביים, מני? לא רבנן ולא רבי יוסי! אמר **רב חסדא**: רבי ישמעאל בנו של **ר' יוחנן** בן ברוקה היא! דתניא: **ר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה** אומר: בשל קביים היה מכניס! <<**רב אשי** אמר: אפילו תימא רבי יוסי! והכי קאמר: בכל יום היה חותה בשל סאה מדברית, ומערה לתוך שלשת קבין

ירושלמיות!

בכל יום היתה כבדה, והיום קלה; בכל יום היתה ידה קצרה, והיום ארוכה -- תנא: בכל יום היתה גלדה עבה, והיום רך; בכל יום היתה קצרה, והיום ארוכה - ׀מאי טעמא? <כדי שתהא זרועו של כהן גדול מסייעתו!

תנא: בכל יום לא היה לה ניאשתיק, והיום היה לה ניאשתיק, דברי בן הסגן

בכל יום היתה זהבה ירוק, והיום אדום, דברי רבי מנחם -- אמר ר' חסדא: שבעה זהבים הן: זהב, וזהב טוב, וזהב אופיר, וזהב מופז, וזהב שחוט, וזהב סגור, וזהב פרוים - זהב וזהב טוב, דכתיב: (בראשית ב) "וזהב הארץ ההוא טוב"; זהב אופיר, דאתי מאופיר; זהב מופז, (מה, א) שדומה לפז; זהב שחוט, שנטוה כחוט; זהב סגור, בשעה שנפתח, כל החנויות נסגרות; זהב פרוים, שדומה לדם הפרים. רב אשי אמר: חמשה הן, וכל חד וחד אית ביה זהב וזהב טוב. תניא נמי הכי: בכל יום היה זהבה ירוק, והיום אדום - והיינו זהב פרוים, שדומה לדם הפרים

בכל יום מקריב פרס בשחרית ופרס בין הערבים, והיום מוסיף מלא חפניו; בכל יום היתה דקה, והיום דקה מן הדקה -- {תנו רבנן: "דקה" - מה תלמוד לומר? והלא כבר נאמר: (שמות ל) "ושחקת ממנה הדק"? <אלא להביא דקה מן הדקה!

בכל יום כהנים עולין במזרחו של כבש ויורדין במערבו -- דאמר מר: כל פינות שאתה פונה לא יהו אלא דרך ימין למזרח

והיום כהן גדול עולה באמצע ויורד באמצע. ר' יהודה אומר: לעולם כהן גדול עולה באמצע ויורד באמצע -- ׀מאי טעמא? <משום כבודו דכהן גדול!

בכל יום כהן גדול מקדש ידיו ורגליו מן הכיור, והיום מן הקיתון של זהב. ר' יהודה אומר: לעולם כהן גדול מקדש ידיו ורגליו מן

הקיתון של זהב -- גמאי טעמא? אמשום כבודו של כהן גדול!

בכל יום היו שם ארבע מערכות, והיום חמש, דברי **רבי מאיר**. **רבי יוסי** אומר: בכל יום שלש, והיום ארבע. **רבי יהודה** אומר: בכל יום שתיים, והיום שלש: אחת מערכה גדולה, ואחת מערכה שניה של קטורת, ואחת שמוסיפין בו ביום, דברי **רבי יהודה**. **רבי יוסי** אומר: בכל יום שלש, והיום ארבע: אחת של מערכה גדולה, ואחת מערכה שניה של קטורת, ואחת של קיום האש, ואחת שמוסיפין בו ביום. **רבי מאיר** אומר: בכל יום ארבע, והיום חמש: אחת של מערכה גדולה, ואחת של מערכה שניה של קטורת, ואחת של קיום האש, ואחת לאיברים ופדרים שלא נתעכלו מבערב, ואחת שמוסיפין בו ביום דכולי עלמא מיהת, תרתי אית להו! מנלן? אמר קרא: (ויקרא ו) "היא העלה על מוקדה על המזבח כל הלילה" - זו מערכה גדולה; "ואש המזבח תוקד בו" - זו מערכה שניה של קטורת גורבי יוסי, קיום האש מנא ליה? אנפקא ליה מ"והאש על המזבח תוקד בו"! %**ר' יהודה**: ההוא להצתת אליתא הוא דאתא! דתניא: היה **רבי יהודה** אומר: מניין להצתת אליתא שלא תהא אלא בראשו של מזבח? תלמוד לומר: "והאש על המזבח תוקד בו"! אמר **רבי יוסי**: מניין שעושה מערכה לקיום האש? תלמוד לומר: "והאש על המזבח תוקד בו"! גורבי יוסי, הצתת אליתא מנא ליה?! אנפקא ליה מהיכא דנפקא ליה לרבי שמעון! דתניא: (ויקרא א) "ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח" - לימד על הצתת אליתא, שלא תהא אלא בכהן כשר ובכלי שרת, דברי **ר' יהודה**. אמר לו **רבי שמעון**: וכי תעלה על דעתך שזר קרב לגבי מזבח?! אלא לימד על הצתת אליתא, שלא תהא אלא בראשו של מזבח %**גורבי יהודה**: אי מהתם, הוה אמינא: קאי אארעא ועביד במפוחא - קמשמע לן! גורבי מאיר, איברים ופדרים שלא נתעכלו מבערב, מנא ליה?! אנפקא ליה מ"ואש"! %**גורבנן**: וא"ו לא דרשי! גורבנן, איברים ופדרים שלא נתעכלו מבערב, מאי עביד להו?! אמהדר להו למערכה גדולה! דתניא: מניין לאיברים ופדרים שלא נתעכלו מבערב, (**מה, ב**) שסודרן על גבי מזבח, ואם אין מחזיקן, שסודרן על הכבש או על גבי סובב עד שיעשה מערכה גדולה וסודרן? תלמוד לומר: (ויקרא ו) "אשר תאכל האש את העולה על המזבח! %**ר' מאיר**: עיכולי עולה אתה מחזיר, ואי אתה מחזיר עיכולי קטורת! דתני **ר' חנניא בר מניומי בדבי ר' אליעזר בן יעקב**: "אשר

מחברת יומא - ד

תאכל האש את העולה על המזבח" - עיכולי עולה אתה מחזיר,
ואי אתה מחזיר עיכולי קטורת

דכולי עלמא מיהת, מוסיפין בו ביום אית להו! גמנא להו? אנפקא
להו (ויקרא ו) מ"והאש" - ואפילו למאן דלא דריש וא"ו, וא"ו ה"א
דריש!

ג"אש תמיד" למאי אתא? אמבעי ליה לכדתניא: (ויקרא ו) "אש
תמיד תוקד על המזבח לא תכבה" - לימד על מערכה שניה של
קטורת, שלא תהא אלא על המזבח החיצון!

גאש מחתה ומנורה מניין? אודין הוא: נאמרה "אש" בקטורת
ונאמרה "אש" במחתה ומנורה - מה להלן, על מזבח החיצון - אף
כאן, על המזבח החיצון! {או כלך לדרך זו! - נאמרה "אש"
בקטורת ונאמרה "אש" במחתה ומנורה - מה להלן בסמוך לו, אף
מחתה ומנורה בסמוך לו!} אתלמוד לומר: "אש תמיד תוקד על
המזבח לא תכבה" - אש תמיד שאמרתי לך, לא תהא אלא
בראשו של מזבח החיצון!

גלמדנו אש למנורה - אש למחתה מניין? אודין הוא: נאמרה "אש"
במחתה ונאמרה "אש" במנורה - מה להלן, על גבי מזבח החיצון
- אף כאן, על מזבח החיצון! {או כלך לדרך זו! - נאמרה "אש"
בקטורת ונאמרה "אש" במחתה - מה להלן, בסמוך לו, אף כאן,
בסמוך לו!} אתלמוד לומר: (ויקרא טז) "ולקח מלא המחתה גחלי
אש מעל המזבח מלפני ה'" - איזהו מזבח שמקצתו לפני ה' ואין
כולו לפני ה'? הוי אומר: זה מזבח החיצון!

ואיצטריך למיכתב "מעל המזבח" ואיצטריך למיכתב "מלפני ה'",
דאי כתב רחמנא "מעל המזבח", הוה אמינא: מאי מזבח? מזבח
פנימי! - כתב רחמנא "מלפני ה'"; ואי כתב רחמנא "מלפני ה'",
הוה אמינא: דוקא מלפני ה', (מו,א) אבל מהאי גיסא ומהאי
גיסא, אימא לא - צריכא!

אמר ר' אלעזר משום בר קפרא: אומר היה רבי מאיר: איברי עולה
שנתותרו, עושה להן מערכה בפני עצמה, וסודרן, ואפילו בשבת
{מאי קמשמע לך?! תנינא: בכל יום היו שם ארבע מערכות?!}
אמר ר' אבין: לא נצרכה אלא לפסולין! ודוקא שמשלה בהן
האור - אבל לא משלה בהן האור, לא
איכא דאמרי: אחד כשירין ואחד פסולין - אי משלה בהן האור,
אין, ואי לא, לא

ואפילו בשבת - {תנינא: "והיום חמש!"? אומר **רב אחא בר יעקב**: איצטריך! סלקא דעתך אמינא: הני מילי היכא דחל יום הכפורים להיות אחר השבת, דחלבי שבת קרבין ביום הכפורים - אבל באמצע שבת, לא - קמשמע לן!

{אמר **רבא**: מאן האי דלא חייש לקמחיה?! הא "בכל יום" תנן?! - קשיא!

ופליגא **דרב הונא**, דאמר: תחילתו דוחה, סופו אינו דוחה גופא: אמר **רב הונא**: תמיד, תחילתו דוחה, סופו אינו דוחה. מאי "אינו דוחה"? **רב חסדא** אמר: דוחה את השבת, ואינו דוחה את הטומאה. **ורבה**⁸ אמר: דוחה את הטומאה, ואינו דוחה את השבת. אמר ליה **אביי לרבה**: לדידך קשיא, ולרב חסדא קשיא - לדידך קשיא: ג; מאי שנא טומאה, דכתיב "במועדו" - ואפילו בטומאה - שבת נמי, "במועדו" - ואפילו בשבת?! ולרב חסדא קשיא: ג; מאי שנא שבת, דכתיב "במועדו" - אפילו בשבת - טומאה נמי, "במועדו" - ואפילו בטומאה?! אומר ליה: לא לדידי קשיא, ולא לרב חסדא קשיא! לדידי לא קשיא: סופו כתחילתו - (**מו, ב**) טומאה, דתחילתו בר מידחא טומאה הוא, סופו נמי דחי - שבת, דתחילתו לאו בר מידחא שבת הוא, סופו נמי לא דחי! לרב חסדא לא קשיא: סופו כתחילתו⁹ לית ליה! שבת, דהותרה היא בציבור, סופו נמי דחי - טומאה, דדחוייה היא בציבור, תחלתו, דעיקר כפרה, דחי - סופו, דלאו עיקר כפרה, לא דחי!

איתמר: המכבה אש מחתה ומנורה - **אביי** אמר: חייב. **רבא** אמר: פטור - דכבייה בראשו של מזבח, דכולי עלמא לא פליגי דחייב. כי פליגי דאחתיה אארעא וכבייה. **אביי** אמר: חייב - אש המזבח הוא! **רבא** אמר: פטור - כיון דנתקה, נתקה! - אלא הא דאמר **רב נחמן** אמר **רבה בר אבנה**: המוריד גחלת מעל גבי המזבח וכיבה, חייב, כמאן? כאביי! אפילו תימא כרבא - התם לא אינתיק למצותה - הכא אינתיקה למצותה!

איכא דאמרי: דאחתיה אארעא וכבייה, דכולי עלמא לא פליגי דפטור. כי פליגי דכבייה בראשו של מזבח. **אביי** אמר: חייב - אש המזבח הוא. **רבא** אמר: פטור - כיון דנתקה, נתקה! - אלא הא דאמר **רב נחמן** אמר **רבה בר אבנה**: המוריד גחלת מעל גבי המזבח וכבה, חייב, כמאן?! לא כאביי ולא כרבא! אהתם לא אינתיק למצותה - הכא אינתיק למצותה!

8 לפננו: "רבא", וכן להלן
9 לפננו נוסף: "תחילתו"